

ประเด็นข้อมูลจุดเด่นของ ศพก.ดีเด่น
 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก
 อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

นายเจวิยน จันทะสุน

ใครจะรวยแค่ไหนถ้าไม่รู้ว่า
 จะยิ่งกว่าฟ้า ฟ้าไม่สน
 จะตัดแขนตัดขาช่วยอมทน
 ขอเป็นคนบริสุทธิ์ยุติธรรม

๑. ประวัติและความเป็นมา

๑.๑ ประวัติของเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ: นายเจวิยน จันทะสุน

ที่อยู่: ๒๗๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลดงมะไฟ อำเภอสุวรรณคูหา

จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๒๗๐

วัน เดือน ปี เกิด: ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๐

อายุ: ๖๕ ปี

นายเจวิยน จันทะสุน เดิมโตจากครอบครัวเกษตรกรทำนา เป็นอาชีพหลักและมีอาชีพเสริมคือการขับรถสองแถวรับจ้างประจำทางสายน้ำโสม-อุดรธานี เป็นเวลา ๑๕ ปี แต่ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดีจึงตัดสินใจพลิกผันชีวิตตัวเอง นำอมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการพึ่งพาตนเอง การจัดสรรพื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง และเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (คปร.) โดยได้รับสนับสนุนปัจจัยโดยการกู้ยืม และนำมาซื้อต้นพันธุ์ไม้ผล คือลำไย จำนวน ๓๗๕ ต้น และปลูกพืชผักอายุสั้นผสมผสานในสวนลำไย เมื่อปี พ.ศ ๒๕๔๒ และจัดสรรพื้นที่เป็นพื้นที่นาข้าว ๑๐ ไร่ อ้อยโรงงาน ๕ ไร่ มันสำปะหลัง ๕ ไร่ ขุดสระน้ำ ๕ ไร่ ปัจจุบันปรับเปลี่ยนพื้นที่ของพืชไร่ เปลี่ยนมาเป็นสวนเกษตรผสมผสาน ซึ่งมีแนวความคิดว่าการทำไร่เกษตรกรไม่สามารถไล่ตามราคาของนายทุนได้ จึงปรับมาเป็นการทำสวน คือ สวนกระแสด และการเกษตรผสมผสาน ลดความเสี่ยง และสามารถกำหนดราคาเองได้ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ปีละประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๒ ประวัติ ศพก.

ชื่อศูนย์เรียนรู้: ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลดงมะไฟ

อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

สถานที่ตั้ง: ๒๗๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลดงมะไฟ อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

พิกัด: X: ๒๐๔๔๑๘ Y: ๑๙๕๐๗๒๔

ปี ๒๕๓๘ เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (คปร.) ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๑๐ ไร่ โดยการสนับสนุนพันธุ์ลำไย "อีดอ" จำนวน ๒๕๐ ต้นไปปลูกทดแทนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและปลูกลำไยเพิ่มเป็น ๑๕ ไร่ จำนวน ๓๗๕ ต้น

ปี ๒๕๕๘แบ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ๑๐ ไร่ จากเดิมจะทำนาโดยการปักดำ ถือว่าเป็นวิธีที่ประหยัดเมล็ดพันธุ์ก็จริง แต่สิ้นเปลืองแรงงาน ส่วนการทำนาหว่านประหยัดแรงงาน แต่ใช้เมล็ดพันธุ์มาก ประมาณ ๑๕-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นวิธีการทำนาโยน ช่วยให้ประหยัดทั้งเมล็ดพันธุ์และแรงงาน แต่ก็ยังมีปัญหาตรงที่ต้นข้าวที่โยนลงในแปลงนาไม่เป็นแถวทำให้ยากต่อการเก็บเกี่ยว จึงลองปรับมาเป็นการทำนาโดยวิธีทำนาปาเป้า

ภาพที่ ๑ การทำนาปาเป้า

โดยใช้วิธีการทำนาปาเป้าเป็นต้นแบบ เนื่องจากใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเพียง ๒ - ๓ กิโลกรัมต่อไร่ สามารถประหยัดเวลาและแรงงานในการทำนาและสามารถกำหนดระยะแถวของต้นข้าวให้เป็นระเบียบเพื่อสะดวกต่อการกำจัดวัชพืชและการเก็บเกี่ยว โดยมี ค่าใช้จ่ายวัสดุปลูก เมล็ดพันธุ์และแรงงาน โดยรวม ประมาณ ๒,๖๐๐ บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๕๔๖ กิโลกรัม ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับทำนาดำ ต้นทุนการผลิต ๓,๒๖๘ บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๓๗๘ กิโลกรัม/ไร่ จะเห็นได้ว่าทำนาปาเป้าได้ผลผลิตมากกว่า ๑๖๘กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุนการผลิตลดลง ๖๖๘ บาท/ไร่ รวมทั้งง่ายต่อการจัดการแปลง

๒. ความสำเร็จตามเป้าหมายของศพก.

๒.๑ ประสบความสำเร็จในด้านใดบ้าง

๑. แหล่งเรียนรู้ของชุมชน

- กศน. ธ.ก.ส. หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้เป็นสถานที่ในการจัดอบรม

- เป็นต้นแบบเรื่องการทำนาปาเป้า ซึ่งเกษตรกรที่มาเรียนรู้นำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรคนอื่นๆ ต่อไปได้ ยกตัวอย่างเช่น นายไกรสร พันธฤทธิ เกษตรกรอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้เข้ามาเรียนรู้การทำนาปาเป้า และนำไปขยายผลโดยการสาธิตให้แก่เกษตรกรที่อำเภอน้ำโสม ประมาณ ๔๐ ราย ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี

-การปลูกผักหวานป่าเป็นแปลงต้นแบบและถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกผักหวานป่า ซึ่งเกษตรกรมีความนิยมในการปลูกเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถปลูกให้เจริญเติบโตได้ เนื่องจากต้องใช้ความเข้าใจในธรรมชาติของผักหวานอย่างถ่องแท้ ซึ่งเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่กระบวนการเก็บเมล็ดสุก การล้างเมล็ด การเพาะงอก การปลูกผักหวาน การดูแลรักษา การตัดแต่งกิ่ง การเก็บผักหวาน และการบำรุงต้น

-แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชชุมชน โดยเป็นต้นแบบในการลด ละ เลิก สารเคมีทุกชนิด และใช้วัสดุจากธรรมชาติในการดูแลรักษาพืชในสวน โดยการเรียนรู้ระบบทางไกล ซึ่งจะมีเอกสาร หนังสือ คู่มือ

ต่าง ๆ ให้มาเรียนรู้และทดลองใช้ด้วยตัวเอง และทำการทดสอบความรู้ จนได้รับใบประกาศรับรองผ่านการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ

๒. มาตรฐานสินค้าเกษตร

- ฝรั่ง ลำไย มะเขือ ถั่ว พริก แดงร้าน (ขาดการต่ออายุใบรับรอง)
- ๒๕๖๖ ยื่นขอรับรอง มะพร้าว ผักหวานป่า อยู่ระหว่างการตรวจรับรอง

๓. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- มีแผนการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งปัจจุบันในฤดูกาลลำไยออกสู่ตลาด จะมีกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวผาน้ำลอด ผาโขง ภูเขาญา จะแวะเวียนมาซื้อสินค้า และเยี่ยมชมกิจกรรมของสวน

๔. นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับใช้ทางการเกษตร

- พ.ศ. ๒๕๕๒ การทำนาป่าเป้า ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ จากการดูโทรทัศน์ และได้เห็นการทำนาโยน แต่เนื่องด้วยสภาพพื้นที่ของจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่เหมาะต่อการทำนาโยน จึงลองเปลี่ยนมาใช้แบบป่าเป้าซึ่งทำให้ได้ผลผลิตที่สูง และลดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ ลดแรงงานในการผลิตข้าว
- มีประสบการณ์ในการทำงานภาคการเกษตร ๒๔ ปีเป็นเกษตรกรที่มีความเชี่ยวชาญและสร้างสรรค์ผลงานด้านการเกษตรจนได้รับการยอมรับมีการวางแผนการผลิตของตนเองให้หลากหลายและมีรายได้ตลอดทั้งปีเป็นเกษตรกรผู้นำ และเชื่อมโยง ศพก.เครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็ง มีจิตสาธารณะ เป็นวิทยากรทางการเกษตรให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ

๒.๒ การบริหารจัดการ ศพก. อย่างไร

- จำนวนเนื้อที่ในการประกอบการเกษตร ๔๑ ไร่ ๒ งาน
- ใช้แรงงานจากครอบครัวคือนายเวียงจันทะสุน และภรรยา
- มีกิจกรรมทางการเกษตรที่ดำเนินการเน้นหลักการเกษตรแบบผสมผสานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นการทำไร่นาสวนผสม

๑. ขับเคลื่อนเครือข่าย ศพก. อำเภอสุวรรณคูหา

ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ และบูรณาการกับภาคีเครือข่าย

๒. การประชุมสัญจร เครือข่าย

-ผู้เข้าร่วมประชุมสัญจรเครือข่าย ต้องมีพันธุ์ไม้ ซึ่งจะเป็นพันธุ์ไม้ หรือสัตว์เลี้ยงที่มีในแปลงของผู้เข้าร่วมสัญจร ไปมอบให้เจ้าของแปลงที่จัดสัญจร เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และสร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้แปลงเพื่อนในเครือข่าย เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในแปลง ปัจจุบันอำเภอสุวรรณคูหา มีเครือข่าย ทั้งหมดจำนวน ๑๗ เครือข่าย

๓. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๓.๑ ปัจจัยที่ทำให้ความประสบความสำเร็จและยั่งยืน

- ด้านการพัฒนาตนเอง
 - ความขยัน อดทน และเรียนรู้ไม่มีสิ้นสุด เรียนเพื่อรู้และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตนเอง และความเข้าใจในครอบครัว เป็นหลักสำคัญ ซึ่งส่งผลให้มีรายได้หลักจากการทำสวน
 - วางแผนปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เพื่อสร้างความยั่งยืน ถือเป็นบ้ำเหน็จบำนานาญสำหรับเกษตรกร ซึ่งเราใช้เวลาดูแล ๓ ปี โดยประมาณ หลังจากนั้นไม้ผล ไม้ยืนต้น เขาจะดูแลเราตลอดชีวิต
- ด้านการพัฒนา ศพก.
 - การสร้างและพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเองได้
 - พัฒนารฐานการเรียนรู้ให้มีชีวิต สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ที่มาเรียนรู้ และสอดคล้องกับวิถีของเกษตรกร
 - กิจกรรมใน ศพก.สามารถสร้างรายได้ โดยลูกค้าเข้ามาในพื้นที่เอง สร้างรายได้ให้ครอบครัว ทั้งรายวัน รายเดือน รายปี มีเงินออมในครอบครัว มีทายาทที่จะสามารถสืบทอดกิจกรรมต่อไปได้
 - เน้นหลักการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกไม้ยืนต้น เช่น มะพร้าว น้ำหอม ผักหวานป่า เพื่อให้มีรายได้ตลอดทั้งปี
 - เลี้ยงวัว เพื่อใช้มูลวัวเป็นปุ๋ยให้พืชปลูก
 - ปลูกข้าวเพื่อทานในครอบครัว สามารถลดรายจ่ายได้

๔. แผนการพัฒนาศพก. ในอนาคต

๔.๑ ได้วางแผนพัฒนา ศพก. ในเรื่องใดและนำมาดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมใดบ้างอย่างไร

- พัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง
- ยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร
- เชื่อมโยง ศพก. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- พัฒนาเป็นศูนย์ต้นแบบ BCG
- เป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้มาเรียนรู้การทำการเกษตรแบบผสมผสานที่สามารถพึ่งพาตนเองได้
 - ขยายการปลูกมะพร้าว น้ำหอม และผักหวานป่า เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างรายได้ให้ครอบครัว และมีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาดสร้างความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร